

רב אשי אמר: לעולם לא תיפוד, ואיצטריך הכתוב לרבות בעל מום עובר לאכילה וחלוקת קדשים, אף שכבר ידענו שבעל מום קבוע אוכל וחולק בקדשים, ומשום דסלקא דעתך אמינא:

בעל מום כי טמא הוא, מה טמא, כמה דלא קב-ב טהור לא אכיל [עד שלא נטהר אינו אוכל], אף האי בעל מום עובר נמי, כל כמה דלא מיתקן לא אכיל [עד שאינו נתקן ממומו אינו אוכל] —

קא משמע לן שאף בעל מום עובר אוכל וחולק בקדשים, ואינו צריך להמתין עד שייתקן.

שנינו במשנה: כל שאינו ראוי לעבודה, אינו חולק בבשר:

ומקשינן עלה: וכי לא חולק בבשר מי שאינו ראוי לעבודה?!

והרי בעל מום, דלא ראוי לעבודה, ומכל מקום חולק?!

ותו קשה: הרי משמע: הא ראוי לעבודה, חולק.

והרי טמא בקרבנות ציבור, דראוי הוא לעבודה, ומכל מקום אינו חולק, וכפי שפשטה הגמרא לעיל [צט א']? (1)

שיכול הייתי לומר: אין לי אלא תם ונעשה בעל מום שהוא אוכל וחולק בקדשים, אבל בעל מום מעיקרו מניין שהוא אוכל וחולק? לפיכך תלמוד לומר "כל זכר". (11)

תניא אידך: כתיב בפרשת אשם [ויקרא ז ו]: "כל זכר בכהנים יאכלנו" לרבות בעל מום.

למאי? אי לאכילה, הרי כבר אמור "לחם אלהיו מקדשי הקדשים ומן הקדשים יאכל".

ואי לחלוקה, הרי כבר אמור "כל זכר" בפרשת מנחה.

ואי לבעל מום מעיקרו, הרי כבר אמור "כל זכר" בפרשת חטאת.

אלא הוצרך הכתוב לרבות בעל מום, משום שיכול הייתי לומר, אין לי אלא בעל מום קבוע שהוא אוכל וחולק בקדשים, אבל בעל מום עובר מניין שאף הוא אוכל וחולק בקדשים? לפיכך תלמוד לומר "כל זכר".

ותמהינן: כלפי לייא?! והרי איפכא מסתברא, כי יותר נראה לרבות בעל מום עובר מבעל מום קבוע, ואילו אתה אומר, שאם לא כתוב זה, לא הייתי מרבה אלא בעל מום קבוע ולא עובר?!

אמר רב ששת: אכן איפוד, ותאמר: שיכול אין לי אלא בעל מום עובר, בעל מום קבוע מניין, תלמוד לומר "כל זכר".

וב"חק נתן" כתב, דלאכילה אין צריך ריבוי, כי בפרשת בעלי מומין שנאמר שם "לחם אלהיו מקדשי הקדשים ומן הקדשים יאכל" פורט הכתוב כל סוגי המומים, ראה שם.

1. הנה פשיטות הגמרא שם היא ממה ששנינו

11. ואם תאמר: שמא בא הכתוב לרבותו לאכילה, ואילו לחלוקה עדיין לא שמענו? כתבו התוספות בעמוד ב בד"ה בעל מום: כיון דאשכחן תם ונעשה בעל מום דאין חילוק בין אכילה לחלוקה, מסתמא הוא הדין לבעל מום מעיקרו.

ומשנינן: ראוי לאכילה קאמר התנא, ולא ראוי לעבודה. ולכן, בעל מום חולק, ואילו טמא בקרבנות ציבור אינו חולק.

ואכתי מקשינן: והא קטן, דראוי לאכילה, ואינו חולק, ואילו מן המשנה משמע שכל הראוי לאכילה חולק!?

ומשנינן: מה שדייקת מלשון המשנה האומרת "כל שאינו ראוי אינו חולק", הא "כל הראוי, חולק", זה לא קתני במשנה. כלומר, אל תדייק מן המשנה שכל הראוי חולק, כי המשנה לא באה להשמיענו את הדיוק, אלא את עיקר הדין שכל מי שאינו ראוי אינו חולק, ושוב לא תיקשי מקטן, שאינו חולק אף על גב שהוא ראוי.

השתא דאתית להכי [עכשיו שבאת לפרש כן], יש לומר: לעולם, בדאמרין מעיקרא ש"כל הראוי לעבודה" היינו כפשוטו, הראוי לעבודה ולא הראוי לאכילה, ולא תיקשי שתי הקושיות הראשונות:

כי אי משום טמא, דקשיא לך הרי טמא בקרבנות ציבור שראוי לעבודה ואינו חולק, הא לא קשיא כי הא "כל הראוי לעבודה, חולק" לא קתני.

ואי משום בעל מום, דקשיא לך הרי אינו

ראוי לעבודה ומכל מקום חולק, נמי לא תיקשי: כי רחמנא רבייה לחלוקה, כפי שהתבאר בבביתא הסמוכה.⁽²⁾

שנינו במשנה: אפילו טמא בשעת זריקת דמים, וטהור בשעת הקטר חלבים אינו חולק:

ומדייקת הגמרא: הא אם היה טהור בשעת זריקת דמים, וטמא בשעת הקטר חלבים הרי הוא חולק, ואם כן, מתניתין היא דלא כאבא שאול!

דתניא, אבא שאול אומר: לעולם אינו אוכל, אינו חולק בקדשים,⁽³⁾ עד שיהא טהור משעת זריקה עד שעת הקטר חלבים, דאמר קרא: "המקריב את דם השלמים ואת החלב מבני אהרן, לו תהיה שוק הימין למנה", ללמדך, דאפילו בשעת הקטר חלבים, נמי בעי שיהא החולק ראוי.⁽⁴⁾

בעי רב אשי, לדעת אבא שאול: אם היה טהור בשעת זריקה ובשעת הקטר חלבים, אך נטמא בינתיים, ונטהר, מהו שיהא חולק?

וצדדי הספק הם:

האם בשעת זריקה ובשעת הקטרה בלבד

4. רש"י ביאר את דעת תנא קמא שאינו סובר כן, משום שנאמר "לכהן הזורק את דם השלמים לו יהיה", ולא הזכיר הכתבו את הקטרת החלב; ולשיטת תנא משנתנו לא נאמר "המקריב את דם השלמים ואת החלב מבני אהרן" אלא ללמד שכל מי שאינו מודה בעבודה אינו חולק, כמבואר בחולין קלב ב.

בביתא שכהן גדול עובד ואינו חולק, ואם כן תמהו התוספות: למה הביאה הגמרא את הדין שנסתפקו בו ולא את מקור הדין ששנינו בהדיא בביתא!?

2. ראה מה שנתבאר בהערות לעיל צט א על פשיטות הגמרא שם גבי טמא ובעל מום כאחד.

3. הרש"ש הגיה בבביתא "חולק".

יום מחטאת ישראל, שאין אתה נוטל בה חלק.

מקום שהורע כחך, במנחתך, שאינך נוטל חלק במנחה כשאתה מקריבה, לפי שכל מנחת כהן כליל תהיה לא תאכל, וכי אינו דין שאדיחך כשאתה טבול יום ממנחת ישראל, שלא תיטול בה חלק.

אך אמר לו, יכול הכהן הטמא לענותו, ולפרוך את הקל וחומר:

ומה אם דחיתני מחטאת ישראל, שכשם שיפה כחי ליטול את כל הבשר מחטאת שלי, כך יפה כחך ליטול את כל הבשר מחטאת שלך. וכי משום כך תדחיני ממנחת ישראל, שכשם שהורע כחי, אילו הייתי מביא מנחה משלי, שאיני יכול לאוכלה אלא להקטירה כולה, כך הורע כחך, שגם אתה לא היית אוכל ממנחה שלך, כי הרי כהן אתה ומנחתך כליל כמו שלי?!

אמר לו, יכול הכהן הטהור לענותו: הרי הוא אומר במנחה עצמה "לכהן המקריב אותה, לו תהיה". ואם כן, בוא הקרב, ואוכל! כלומר, הרי אין אתה ראוי להקריב עתה, ואינך בכלל "לכהן המקריב אותה", לזכות חלק במנחה.

ב. אם אמר לו כהן טבול יום לכהן טהור: תן לי מחטאת ישראל, ואוכל!

אמר לו, יכול הכהן הטהור לומר לו: ומה במקום שהורע כחי במנחתי, שאיני נוטל בה

בעינין שיהא ראוי לעבודה היות ושתי עבודות הללו נזכרו בפסוק, והאיכא [הרי היה ראוי, וחולק].

או דילמא אינו חולק עד שיהא טהור משעת זריקה ועד שעת הקטר חלבים, ואם נטמא בינתיים, אף שנטהר עד שעת הקטר חלבים, אינו חולק.

ומסקינן: תיקו.

אמר רב: האי דינא, מרבי אלעזר ברבי שמעון גמירנא ליה, דאמר לה להאי דינא בבית הכסא [דין זה למדתי מרבי אלעזר ברבי שמעון שאמרה בבית הכסא]:⁽⁵⁾

וכך היה רבי אלעזר ברבי שמעון אומר: דנתה, יכול אתה לדון באופן שכזה בכמה ענינים:

א. בא כהן טבול יום, ואמר לכהן טהור: תן לי חלק ממנחת ישראל [מנחה שהביא ישראל, שקומצים אותה, ושייריה נאכלים לכהנים], ואוכל!

אמר לו, יכול הכהן הטהור לומר לו שלא יטול בה חלק [מצד קל וחומר מחטאת, דדרשינן לעיל צט א: "הכהן המחטא אותה, יאכלנה", מלמד הכתוב שכהן שאינו ראוי לחיטוי, אינו נוטל חלק]. וכך אומר לו: ומה אם במקום שיפה כחך, בחטאתך, לגבי חטאת, שכאשר אתה עצמך מחוייב בה, ואתה טהור, ומקריב אותה, וזוכה אתה בכל הבשר,⁽⁶⁾ בכל זאת דחיתך כשאתה טבול

5. שיתבאר שם בהערה בשם ה"שפת אמת".
6. כמבואר בבבא קמא קט ב, ונלמד שם מן הפסוק.

5. נתבאר על פי רש"י בסוף הסוגיא בד"ה והיכי; וראה דברי הגמרא שם, שתמהה הגמרא על זה שיאמר כן בבית הכסא, וראה מה

בחטאת **אצל נשיי ועבדיי**, שאיני יכול ליתן להם אפילו כשאני טהור שאין חטאת נאכלת אלא לזכרי כהונה, וכי משום כך תדחיני מחזה ושוק, **שכן יפה כחי אצל נשיי ועבדיי**, שאם אני טהור נוטל אני חלק ונותן לנשיי ועבדיי?!

אמר לו, יכול הטהור לענותו: **הרי הוא אומר בחזה ושוק "לכהן הזורק את דם השלמים לו יהיה". בוא, זרוק ואכול!** —

יצא טבול יום בפחי נפש, כאשר קוליו וחמוריו שהיה דורש להנאתו, כמבואר לעיל, על ראשו. שלא הועיל מאומה בדבריו.

ויחד עמו יצא גם **אונן**, כשהוא **מיימינו** של טבול יום, כי גם הוא אינו חולק בכל אלו כיון שאינו ראוי לעבודה, ויצא גם **מוסר** כפרה כשהוא **משמאלו**, שאף הוא אינו חולק מאותו טעם.

פריך רב אחאי: לימא ליה: **תן לי מבכור, ואוכל!** כלומר, הרי היה יכול רבי אלעזר ברבי שמעון לדון גם לענין בכור, שאם יאמר כהן טבול יום לכהן טהור: כשם שאתה נוטל בכור, כך אני, אם ירצה הישראל ליתן לי בכור, יכול הוא ליתן לי.

משום דאמר ליה הטהור לטמא: ומה במקום שהורע כחי בחטאת, אצל נשיי ועבדיי, שאינם אוכלים בה, דחיתוך כשאתה טבול יום מחטאת ישראל, וכמבואר לעיל, **מקום שיפה כחי בבכור, דכוליה דילי הוא** [הכל שלי הוא], שהישראל נותנו לכל כהן שירצה, אינו דין שאדיחך ממנו, כלומר, שאף אם ירצה הישראל ליתן לך, אינו יכול ליתן אלא לי או לשאר טהורים.

חלק כשאני טהור, כי כליל היא, דחיתוך כשאתה טבול יום ממנחת ישראל, וכנלמד מן הכתוב.

מקום שיפה כחי בחטאתי, שאילו הייתי מקריב אותה לבדי הייתי אוכל אותה לבדי, אינו דין שאדיחך כשאתה טבול יום מחטאת ישראל.

ברם **אמר לו**, יכול הטמא לומר לטהור ולדחות את הקל וחומר: **ומה אם שדחיתני ממנחת ישראל, שכשם שהורע כחך שלא לאכול ממנחתך, כך הורע כחי שאיני אוכל ממנחתי**. וכי משום כך תדחיני מחטאת ישראל, **שכשם שיפה כחך אילו היתה שלך, כך יפה כחי אילו היתה שלי!**?

אמר לו, יכול הטהור לומר לטמא: **הרי הוא אומר בחטאת "לכהן המחטא אותה, יאכלנה", בוא חטא [זרוק דם], ואכול!** ומאחר שאינך ראוי לחיטוי אינך חולק.

ג. אם **אמר לו כהן טבול יום לכהן טהור: תן לי מחזה ושוק של שלמים ואוכל**.

אמר לו, יכול הטהור לומר לו: **ומה במקום שיפה כחך בחטאתך שהרי אתה אוכל את כל הבשר, מכל מקום דחיתוך כשאתה טבול יום מחטאת ישראל וכדילפינן מקרא ד"המחטא אותה". מקום שהורע כחך בשלמים, שאפילו אם אתה היית מקריבם אין לך בהם אלא חזה ושוק, שהרי שאר הבשר נאכל לבעלים, אינו דין שאדיחך מהן כשאתה טבול יום שלא תיטול חלק בחזה ושוק.**

אך **אמר לו**, יכול הטמא לומר לטהור: **מה אם דחיתני מחטאת ישראל, שכן הורע כחי**

בכל מקום מותר להרהר, חוץ ממרחץ ומבית הכסא!?

ומשנינן: לאונסו שאני, אנוס היה רבי אלעזר ברבי שמעון במחשבתו, שהיתה שמועתו שגורה בפיו ומהרהר בה על כרחו.⁽⁷⁾

מתניתין

א. כל עולה שלא זכה המזבח בכשרה, כגון קג-א שאירע בה פסול קודם זריקת הדם, ולכן לא היה לבשר העולה "שעת היתר" למזבח [כי כל עוד שלא נזרק הדם, אין מקטירין את איברי העולה על המזבח], לא זכו כהנים בעורה של עולה זו.

לפי שנאמר [ויקרא ז] "והכהן המקריב את עולת איש, עור העולה אשר הקריב, לכהן, לו יהיה". ודרשינן, רק "עולה" כזאת שעלתה על המזבח לאיש, עבור האיש שהביאה, יהיה עורה של עולה זו לכהן המקריב אותה. יצאה עולה שנפסלה, כיון שלא עלתה לאיש המביא אותה, שלא זכו הכהנים בעורה.

ב. עולה שנשחטה שלא לשמה אלא לשם קרבן אחר, הרי אף על פי שלא עלתה לבעלים לשם חובה, מכל מקום עורה של

אך יכול הטמא לומר לטהור: ומה אם דחיתני מחטאת, שכשם שהורע כהן, כך הורע כהן. וכי משום כך תדיחני מבכור, שכשם שיפה כהן להיות הכל שלך כשנתנו לך, כך יפה כהן, שאם נותנים לי כשאני טהור כולו שלי הוא!?

הרי הוא אומר גבי בכור במדבר יח: "וידבר ה' אל אהרן, אך בכור שור או בכור כשב או בכור עז לא תפדה קודש הם, את דמם תזרוק על המזבח, ואת חלבם תקטיר אשה ריח ניחוח לה'. ובשרם יהיה לך כחזה התנופה". ברא, זרוק, ואכול!

ואידך, רבי אלעזר ברבי שמעון שלא דן כן, פריך על לימוד זה:

מי כתיב "ובשרם לכהן הזורק"? והרי "ובשרם יהיה לך" כתיב, אפילו לכהן אחר. כלומר, מה שאמרה תורה "ובשרם יהא לך" אינו עולה על הכהן הזורק אלא על כל הכהנים.

ומקשינן על רבי אלעזר ברבי שמעון שאמר לה להאי דינא בבית הכסא:

והיכי עביד הכי, איך עשה כדבר הזה!?

והאמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן:

אמר אלא הרהר בבית הכסא, וגם מן הגמרא משמע שהקושיא היתה על הרהורו, ואם כן משמע, שרבי אלעזר לא אמרה בבית הכסא אלא הרהר בה בלבד ואחר כך אמרה לרבא, וסיפר לו שבבית הכסא חשב על זה, ואל תתמה על שסיפר לו כן, שהרי בין כך ובין כך מספרת לנו הגמרא כן.

וב"שפת אמת" צידד לומר, שרבי אלעזר

7. ב"שפת אמת" תמה על פירושו של רש"י שרבי אלעזר אמר את כל הפלפול הזה בבית הכסא: ותימה לפרש כן, דמה שייך על זה לאונסו לפלפל כל כך? ואם מתוך ההרהור דאונס שכח שהוא בבית הכסא, הוה ליה לרבא להזכירו [ונראה מדבריו שמבין ברש"י שרבי אלעזר אמר את כל הפלפול בבית הכסא, ורבא שומע. אך מלשון רש"י ד"ה לאונסו נראה שלא